„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваком, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију (у злату)
за годину 32 дин., за пола године 16 дин., за четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од знака врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Новм Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 102. У Новом Саду у петак 6. јула 1890. ГОДИНА XXV.

Позив на претплату.

Крајем прошлог месеца истекла је претплата на „Заставу“ онима, који су се претплатили на другу четврт, те овим сада отварамо претплату на трећу четврт.

Ми указујемо на свој дојакошњи рад, и уздамо се, да ће нас тај рад најбоље препоручити. „Застава“ ће се, као што се по себи разуме, и надаље лепршати у слободоумном табору нашег народа, на бедему народносном, автономном и напредном. Напомињемо још само то, да смо се постарали, да „Застава“ и на даље буде извештавана не само о догађајима у нашој отачбини, него и из свију српских и словенских крајева, а учинићемо све могућно, да круг „Заставиних“ сарадника још проширимо.

Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

Обраћамо се на своје начелне пријатеље, да нас својски помогну и у скупљању претплатника.

Овом приликом им и опет обраћамо пажњу на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове, а нарочита претплата стаје на њих 3 фор. годишње.

У Новом Саду, 2. јула 1890.

Уредништво „Заставе.“

БЕЗ НАДЕ.

Целе се године ратар мучи и ради, да захрани себе и своје. Тек што је свршио летину и спремио храну, спрема се на посао, за жетву до године. И он то ради, што мора и треба да ради, да не остане гладан. Па тако он ради из године у године, ради и нада се, да неће заиста остати гладан. И благо си га њему, кад се не превари у нади! Но ево годинама већ ратар у Угарској ради и мучи се без икакве наде, да ће задоста имати опет до прве жетве, дочекао је, да сам вели: „Не знам зашто се мучим“. То није измишљотина, то је горка истина, а ко хоће да се о томе увери, нека разабере о томе у првог ратара, на кога буде наишао.

А има ли наш ратар право, што се мучи и ради без икакве наде у будућност, што вели, да се само бадава мучи. Има. Замислимо само, како се у исти мах, кад се ратар спрема на срећивање летине, спрема и егзекутор да му летину испред уста угрби. Хиљадама ратара и ове године не ће зрно видети коша, него ће управо са гумна у општинску кућу. Тога валда у свету нема, да егзекутор на гумну још влажно жито товари у вреће и односи га у име порезе. Колико грдне штете има и један ратар и држава, то нико не пита, него само носи што пре, па била храна сува или влажна. Што се после таква храна мора у бесцење на лицитацији продавати, те нити је држава дошла до порезе, нити је пореза скинута ратару с врата — мари ко за то. Жалосно је то, заиста жалосно, да егзекутор мора вребати ратара, да му ухвати храну, зар да га преухитри, да је не би сакрио или продао.

То је црна и ужасна слика, коју сваке године гледамо, те коју ћемо и ове године без сваке сумње имати прилике да видимо. Нашој влади требало је да може на артији показати, како немамо државног мањка, да не трошимо више него што имамо, па по ту цену, чивило се и чини се и данас све могућно, да се само што више новаца из народа истера. Дај само, а нико не пита откуда и како.

И тако с једне стране силни, скоро невероватни порези и намети, а с друге опет ниске цене нашој храни дотераше нашег ратара да се мучи и ради без наде, да ради као што сам каже, што је то научио и примио од својих старијих, што не може бадава седети. Заиста мора то тежак живот да је, кад човек још онда, кад баца семе у земљу, знаде, да не ће плод тога семена његов бити, да неће од своје муке никакве користи имати.

И нема изгледа да ће боље бити, нема и не може боље бити. Ето нам будимпештанске новине наговештавају, да ћемо до године имати опет више плаћати, да ће сви министри искати до године више новаца, а заједничка влада већ је искала више и том њеном захтевању, као што знамо, попустиле су делегације. Свакако, да ће се справа за прикупљање порезе још боље стегнути, свакако да ће ратар још већма осетити терет, који је на њега држава навалила.

Питамо ми сада: куда то води? Може ли по земљу добро бити, кад су њени синови малаксали, клонули духом, изгубили веру и наду у бољу будућност, па живе, тек да се каже, да живе, живе, што се човек не може сам убити. Не може то никако добро бити. Па опет нико на то данас и не помишља, да се народу олакша, већ на против све се већи и већи терети на-њ наваљују.

Овако заиста не може још дуго трајати; мора ће се ускоро ствар окренути, а како ће се окренути и решити, идемо да видимо.

Избор у уљманском срезу.

Уљма, 1. јулија.

Јуче, 30. јунија био је овде накнадни избор заступника за наш народно-црквени сабор. Наш, радикални кандидат био је г. др. Ђорђе Красојевић, адвокат у Срем. Карловцих, а владиновци, управо среске и општинске власти истакоше Стеву Јовановића, судца при будимпештанском суду. Значајно је, да је вршачки двор имао такође кандидата, и то, у лицу г. др. Ђорђа Вукичевића, адвоката у Новоме Саду, те су према томе неки свештеници у овом срезу добили упутство, да за истог кандидата раде, па се заиста и радило; али на сам дан избора и на самом изборном месту, није се о г. Вукичевићу ни речце чуло. Поговара се чак и то, да је сам патријарх желео, да се г. Вукичевић кандидује, али шта ћемо, кад политичке власти знају боље и од српског народа, и од српског патријарха, и од српског владике, ко је јачи поборник и већи пријатељ српској цркви и школи. Кандидатуру г. Ђорђа Вукичевића само мимогредно спомињем, нас се она ни најмање не тиче, само хтедох, да је истакнем, те да се види, докле смо дотерали: да се политичке власти не осврћу ни на жеље наших црквених поглавица, да, мешајући се у наше автономне ствари, обилазе вољу — да манемо народну — онога патријарха, за кога су приликом првих избора онако својски и одлучно радиле. Заиста је то жалосна појава! Али тој појави није нико други крив, да ли данашњи патријарх и вршачки епископ, први због тога, што је са политичким властима склопио савез приликом првих избора, а други, што као епископ није хтео да сузбија мешање истих власти у наше изборе. „Пусти петла на праг, он ће и у кућу“ — то се показало сада приликом накладног избора у Уљми. Морадох ово истаћи, и ево, нека чују и српски патријарх и српски владика, да данас општински бележници и кнезови Власи бирају заступника за српски народно-црквени сабор, и то, не оног човека, кога су они хтели за заступника, већ кога су саме политичке власти хтеле. Тако смо дочекали, да белоцрквански надсолгабиров знаде боље, ко је већи пријатељ нашој автономији него српски патријарх. Име патријарховог кандидата на сам дан избора и на самом изборном месту и не чује се, а међу тим постаје заступником на нашем народно-црквеном сабору човек, кога су истакли алибунарски и белоцрквански надсолгабирови по налогу опет својих виших власти.

По томе, што сам напред рекао, може се замислити, шта је све рађено од стране политичких власти, да продре Стева Јовановић. И заиста, чисто човек да не верује, колико се исте власти умешале у чисто наше автономне ствари. На жалост, нашло се свештеника и других Срба, који су те власти потпомагали. Но ево сам ток избора.

Избор је закаван у 10 сати пре подне. Пошто је А. Павловић, парох самошки, као најстарији члан изборне скупштине заузео привремено председничко место, заподело се питање, да ли да се бира по ново председник, перовођа и одбор, или да се остане при старом, т. ј. да се остане при председнику, перовођи и члановима одбора, који су изабрати при првом избору. Читава два сата трајала је препирка о томе. Владиновци су се упели из петиних жила, да остане при старом, а радикали су хтели нов избор часника као што би по правилу и реди требало да буде. Најпосле би решено, да изборници предаду своје веровнице, па онда да се гласа, да ли да се остане при старим часницима, или да се бирају нови. Павловић, парох самошки, не осећајући се сигурним, да ће по ново бити изабран за председника, а уображавајући себи, да има ту власт, као привремени председник, да распусти изборну скупштину, скочи на то, прогласи скупштину за распуштену и са неколико својих верних удали се из порте, као изборног места. Међу тим је Дрндарски, парох из Избишта заузео привремено председничко место и стао примати веровнице. Многи не хтедоше у почетку својих веровница давати а имали су потпуно и право, пошто се веровнице предају само изабраном председнику, но да се ствар не одуговлачи, попустише најпосле, како би се једном само приступило избору. Пошто веровнице беху предате, приступи се избору часника. Владиновци повикаше: Живео Дрндарски! а радикали опет: Живео поп-Трипа! Да се не би ствар отезала поп-Трипа Лукић, администратор уљмански попусти, те председничко место заузме парох Дрндарски. Пошто су изабрани и остали часници, при-

ЛИСТАК.

ЖЕНСКИЊЕ НА КОРЗИЦИ.

Као што је величанствена, горостасна планинска природа острва Корзике; као оно сиње стене њених гора и дивље непроходне прашуме; — таки су и Корзиканци. И мушко и женско, све су то рођени јунаци.

Као што је земљиште њиховог острва вулканичко, тако је и природа становништва.

Корзиканац је пун снаге, живота, пун воље и жеђи за радом, за ратом и бојем, суров и слабо приступачан образованости.

Он се ограничио на своје мало, осамљено острво, а са осталим светом слабо долази у додир. Ма да је Корзика у блиском суседству са Француском и Италијом, са расадиштима највише образованости и најлепших уметности, — ипак Корзиканци живе још и дан данас по свом начину. Живе у природном ратничком стању, верни готово дивљим обичајима, који им остадоше од праставих времена.

Корзиканац је ратоборан и храбар, али му ни у том, ни у јуначству не уступа — жена, Корзиканка.

Жене су хитре и вешто јахачице: у седлу се држе чврсто, као и њихови мужеви, као и браћа им.

Мушки не раде тешке телесне послове, но сав терет пада на плећа женскињу. Жене раде и свршују све што треба на дому и у пољу; оне су сасвим потчињене мушкима, но тешко бреме своје сносе оне скромно, смирено и трпељиво. Оне кувају и готове јело, доносе на сто, послужују мушке, ал саме не седају с њима за сто.

Корзиканке су врло лепе: но то је њива особина, дивља лепота. Црте лица им показују вам нешто страно, изванредно: тамна боја, крупне, црне, жарке, сјајне очи, велике обрве и дуге трепавице, а као угљен црна коса. Па прави старо-класички облик и израз лица; — све то чини на вас утисак нечег чудног, ванредног. На глави носе мандиле, мараму, разне боје, која чело покрива, по том се око курјука обвија тако, да се коса не види; а то им даје некако источњачко-маварски изглед. Мандиле носе махом девојке, а остало је од праставих времена.

Жене виших сталежа носе понајвише прво, а женске из средњих сталежа увијају се најрђе у фалдету. Фалдета је дуга одећа, обично прке боје. Стражњи крај јој се пребацује преко главе, тако да је налик на хаљину калуђерица са кукуљицом (капуцом.)

Сељакиње носе обично округле сламње, врло ниске шешире; на те сламње шешире подметну мале јастучиће и тако носе врло тешке терете на глави. Јер на Корзици, као и на острву Капри, жене замењују — теретну марву.

Често човек иде напред, беспослен, накривио шубару, а жена за њим, сиротиња, да падне под тешким теретом!

Но поред свег тог терета, још она држи преслицу у руци и преде.

Жене обично иду у друштву. У зору рано крену се у гомили из својих усамљених села, те иду на пазар у град; или се силазе са стрмењитих стена, а на глави им велике корпе са поврћем и дивним јужним воћем. У разговору и веселом ћеретању, шалећи се уз пут непрестано и смејући се, лако и брзо стигну оне у град, на пазар. А свагда су врло чисте и уредне поред све своје сиротиње.

И воду носе жене у тучним или каменитим судовима, који су прастарог, класичног облика, као што су још Етрушчани имали.

У вече скупљају се жене и девојке око студенца и држе, као и код нас — „рогаљ“. То им је једини одмор и разонођење после тешког дневног рада. Много уз то преду на преслицу, или доводе собом момке да напоје.

Дође ли да треба бранити отаџбину, то онда жене храбро и јуначки стоје уз своје мужеве. У свима ратовима против Генове и Француза, у којима су Корзиканци, као слободан народ, бранили своју независност, учествовале су и — жене. И оне су бивале у убојним редовима, заједно са војницима; оне су носиле мушко одело, оружале се пушком и пасале мач о бедрицу.

Поједине женске прославиле се у тим бојевима и својим дивним јуначством обесмртиле своје име.

Око половине 18. столећа, пошто Корзиканци протераше пустолова, краља Теодора, прегнуше још једном, поред свију крвавих досадањих пораза, да стресу са себе тешки јарам генoвљански.

Гафори, витешки вођ народног устанка, био је најопаснији по Генoвљане.

Једног дана, кад није био код куће, хтедоше Генoвљани, да му заробе жену. То је већ била политика Генoвљана, да се докопају породице јуначких Корзиканаца, те тако да их натгнају, да из љубави према својима, напусте народну ствар.

Но Гафоријева жена затвори се добро и утврди у кући: врата и прозоре добро учврсти, те са неколико пријатеља, који јој притекоше у помоћ, читав се дан бранила против непријатеља, који су читав пљусак танади сипали на кућу.

Но кад је невоља дошла до врхунца, саветоваше јој пријатељи, да се преда. Она узме буренце са барутом и зграби лунту, па повиче, да ће кућу дигнути у вис, ако се престану бранити.

На то пријатељи, познавајући очајничку храброст женину, борише се и даље.

На послетку стигне Гафори са четом храбрих Корзиканаца и ослободи је.

Кад је после Гафори погинуо, заклела је несрећна удовица свог млађаног сина, да мрзи Генoвљане и да освети свога бабајка.

У више бојева жене су одлучиле битку, више победа и сами Корзиканци приписују женскињу.

Кад се велики Паскале Паоли, племенити родољуб, који је сав свој век провео у борби за слободу своје отаџбине, спремао поново за рат против Генoвљана, те био преоптерећен пословима, заповеди једном, да никога не пуштају њему.

У то дође једна жена и син јој под оружјем. Жена је била у црнини; завила се у фалдету, око врата везала црну пошу са сребрном прачком главом, а то је грб Корзике.

Она је молила, да је пусте унутра, но стража је одбије. На ту вику и ларму изиђе Паоли и господарски је запита, шта жели.

ступи се избору посланика. Г. Петровић, фердински бележник, потпомогнут са још 5 изборника истаче као кандидата Стеву Јовановића, а г. Црњански трговац у Иланци са још 5 радикала опет др. Ђорђа Красојевића. На писмен захтев поп-Трише, кога су потпомогли још 19 изборника предузето би тајно гласање. Међу тим не може се рећи, да је било тајно гласање. Владиновци су се спремили за тајно гласање, те су својим изборницима раздали обележене жуте гласанице. Ма да је г. Сава Цвејић, парох алибунарски против тога протестовао и ма да је захтевао, да сам председник изда изборницима једнаке гласанице, ипак је остало при томе, да се предају и жуте гласанице. И тако многи изборници поред тајног гласања нису гласали по својој вољи и савести, већ онако како су морали. Па и то је још господи владиновцима мало било, него је предник сваку гласаницу најпре претима чевљио и надсолгабирову белоцркванском Палфију, који је до њега седео, показивао (истина не баш са свим отворено, али се тек могло приметити). Кад је један изборник (ратар) опоменуо председника, да то не чини, неколико гласаница није загледао, али је за тим ипак продужио чевљање и загледање. Разуме се, док је надсолгабиров Палфи својим соколовим оком мирно пратио гласање, дотле су натароши, кнезови и касири вршили своју дужност: пазили су да им ни једна тичица не умакне. Треба да напоменем и то, да се надсолгабиров мешао чак у решавање спорних питања. Тако на његове речи није оверовљен један по ново изабрани изборник. Бадава су неки наговештавали надсолгабирову, да њему нема места покрај председника, он остаде непомичан, па чак и онда, кад је један изборник одлучно захтевао, да се са изборног места уклони. Може се слободно рећи: да није надсолгабиров Палфи дошао на избор, победила би радикална странка. Већина је била за радикалног посланика, али кад се пронео глас, да је стигао Палфи, већина изборника из белоцркванског среза повуче се и предаде се бележницима и кнезовима. Не може се замислити какав страх влада у народу од истог надсолгабирова. Направио се пашом и ономе, кога он оглоби — а за најмању ситницу оглоби човека са 20—30 фор. више помоћи нема. Боје га се људи као зверке какве, а можете мислити шта он све ради, те је до „уважености“ у народу дотерао.

Тако је могло бити, да поред већине, коју је имао уза се радикални кандидат г. др. Красојевић ипак победе владиновци са својим кандидатом. Но ако је икоји избор незаконит, овај је одиста незаконит. Осим тога што су политичке власти радиле наговарањем заваравањем и претњом, још се и гласанице нису, по свршеном гласању, као што треба пребројавале. Председник је читао гласанице, а нико га није контролисао, да ли је одиста онако, као што он чита, те многи мисле, да није ни при пребројавању гласова све у реду било.

Као владиначки кортеши нарочито су се истицали фердински, стражарски и алибунарски бележници, па алибунарски кнез (Влах), али и други ситнији и крупнији општински чиновници нису иза њих заостали. Требало је, да је нови патријарх дошао у Ульму на дан избора, па да види, како је дивно већ никло семе, што га је посејао, а боме не би шкодило ни нашем епископу Нектарију, да се нашао тог дана међу нама, те да упозна најновије поборнике српске цркве и школе, српске автономије. Иноверци и Несрби бирају посланика у наш сабор!

Овај избор требало би у своје време уништити. Протест ће се против њега уложити.

Не могу, а да не споменем овде имена ваљаних родољуба, који су се нарочито овом приликом као такви истакли. Ту су г. Коста Боришев, ц. и кр. мајор у миру, па г. г. свештеници поп-Триша Лукић и Сава Цвејић, па онда честити и ваљани трговци Радмановић из Добрице, Црњански из Иланце и Михајловић из Ульме, а нека је такође част и слава честитим ратарима Ульманцима и Добричанима, који су махом гласали за радикалног кандидата. Нека је част и свесним ратарима из осталих села, који се не дадоше заварати и наговорити, те гласаху са браћом својом.

Р.

Писмо из Босне.

Испод Козаре, 1. јулија.

Земаљска влада за Босну и Херцеговину да би се показала као пријатељ православља решила је, да изда о своме трошку „еванђелије“. Када га је већ сложила сазвала је митрополите из Босне и Херцеговине да прегледају исто еванђеље. Те да благословом истих изиђе. 24. јуна била је конзисторијална седница у Сарајеву, и том приликом решено је на предлог зворничког митрополита Дионисија, да се еванђеље никако с благословом њиховим не може издати, но с благословом цариградског патријарха који је поглавица православне цркве у Босни и Херцеговини. — Томе се јако опирао сарајевски митрополит, коме је била извесна награда одређена, ако учини, да еванђеље изађе. Сарајевског митрополита подупирао је и Магарашевић. — Када је седница свршена, позвати су били митрополити на ручак код барона Кучере, који им је том приликом јако замерио што су штампање одбили, јер вели: знам да патријарх одобрити и благословити еванђеље неће. — Земаљска влада више би нам угодила, кад би нам допустила, да ми слободно у школи радити смемо, и кад би ону Српчад, која на жалост похађају тако зване „царске школе“, учили, да они говоре српским језиком а не земаљским, и да су они по народности Срби, а не Босанци. — Хвала зворничком митрополиту, који је то штампање еванђеља знао одбити! —

Срби у Доњој Тузли држали су 24. јуна скуп свију Срба православне вере, ради договора, како да повисе школски фонд, који је дотле 20.000 фор. бројао, те да би се од прихода фонда могла школа издржавати. На окупу је било њих 54, од којих се скупило до 7000 фор. — За иста је ово лепо дело, које заслужује свако признање и похвалу. Кад се узме у обзир да трговина слабо иде, шљиве ништа родиле нису, па ипак се толика сума за школу скупила, мора им човек довикнути: живили честити Срби Д. Тузлани. —

1. јула стигао је Калај у Дервенту. На железничкој станици по налогу власти дочекао га је народ. Но како је време кишовито било, ни су га на железници поздрављали, него се одредило да се тај дан после-подне, дочека министар у срп. цркви и ту да се поздрави. Кад је Калај силазио с кола падне у блато — те тако би принуђен отићи, не саслушав поздраве у цркви. Добро је неки Србин приметио: зна Бог шта ради! Није наша црква саграђена да се у њој држе овације Калају, већ да се ми Богу молимо.

Политички преглед.

Руско-француско пријатељство. Не давно основано је у Париву „Друштво пријатеља Русије“, које је сад публиковало свој политички програм, у коме је нарочито важно ово место: „Француски народ испуњен је благодарношћу према Русији за услуге, које му је ова указала и користи се сваким случајем, да добровољно искаже своје осећаје. С друге стране многи руски родољуби дошли су до убеђења, да је, говорећи речима Александра I. на бечком конгресу, за мир Јевропе неопходно, да Француска буде велика и силна. Таким начином постале су узајамне симпатије, које у великој мери потребно је хранити и развијати. Чланови одбора апелују на све Француз без разлике политичких странака, који сматрају да је срдачан споразум са Русијом гаранција за независност њихове отаџбине и неприкосновеност њеног земљишта. Ми хоћемо да упознамо наше земљаке са великом северном царевином, с њеном цивилизацијом и спољашњим интересима, који су истоветни са интересима Француске. Ми стављамо себи такође у задатак да развијамо и олакшавамо трговачке одношаје између обе државе, да негујемо пријатељске одношаје између оба народа, отклањајући од њих све зле интриге.“ Разуме се, да ће Француској и Русији непријатељска штампа подићи велику харму на француско „Друштво руских пријатеља“ и да ће рад његов писата у грех француској влади. Енглеска штампа већ је проговорила, и излила свој јед на ово француско друштво, на његов програм и на чланове одбора друштвеног. „Standard“ вели, да овако друштво са чисто политичком цели не би се могло образовати без заштите владе (!), а то, разуме се, придаје му још веће и озбиљније значење. Поменути лист наводи, да је члан одбора и адмирал Ле-Тембр, који је био г. 1883. начелник француске морске станице на Мадагаскару и одликовао се онда великим непријатељством према Енглеској. Према томе треба Енглеска да буде на опрезу, јер тесно зближење међу Русијом и Француском не може донети никакве користи Енглеској.

У Софији немир. У бугарској престоници влада, како новине јављају, велики страх, поводом тога, што су многа лица похапшена. Појавили су се прогласи, у којима безимени писац зову народ, да се дигне и да збаци кобургско-стамбуловску владу, па да се освети за мученичку смрт несрећног Панице.

Руска влада одобрила набавку пушака у Француској. Француски листови јављају да је руска влада потписала уговор са фабриком оружја у С. Етијену о набавци 500.000 пушака малог калибра.

Принц Фердинанд неће се вратити у Бугарску. Из Брисела јављају, да тамошњи дворски кругови држе за сигурно, да се принц Фердинанд Кобург неће више вратити у Бугарску.

Црногорско-турски спор. „Пол. Кореспј.“ јавља: Турска влада наименовала је бившег привременог генерал-гувернера на Криту, Шакир-пашу да са повереницима Црне Горе што скорије реши спор о праву паше на црногорско-турској граници, због чега је ових дана било тамо крвавих сукоба.

Украћивање данка. Неке француске новине јављају, да је бугарска влада наумила да украти Порти плаћање данка, али „Тан“ сумња, да ће Стамбулов дотле терати и изазивати сукоб с Портом.

ДОПИСИ.

У Вел. Бечкереку, на Павлов дан. Нашу црквену општину представљали су свагда људи, који су од народа поверено им поверење употребљавали на благостање и унапређење ове општине; дакле провејавао ју је а, хвала богу, још и данас провејава је родољубиви дух. Али на велику жалост нашу, од како је „велеумље“ избило на површину, поникоше и овде нека светила, који убражености својој почеше на разне начине раздор сејати, само на њихову велику жалост, семе њихово није могло уродити никаквим плодом. — Тако у последњој главној скупштинској седници, између осталих предмета, на дневном реду беше и избор једног члана у школски одбор, које је место смрћу Ст. Савића остало упражњено. У свакој општини за чланове школског одбора бирају се људи, који су искрени пријатељи школе — тог огњишта просвете народне, па и наша општина, имајући ово на уму, попунила је ово упражњено место достојним избором др. Е. Гавриле, чијем се избору сваки иоле светан човек морао радовати, знајући да је школа добила још једног искреног пријатеља и правог родољуба, који ће поверено му поверење знати оправдати. Овом приликом нашим „прапорцима“ „велеума“ уста као да беху кулом запушена, не знадоше ни беле противу словити. Али тек доцне после неколико дана „дођоше к' себи или, боље рећи, збунише се и почеше воду мутити; наиме почеше се договарати, који би између њих толиких (?) био најпромоћурнији, те да уложи протест против избора тог „проклетог радикала“ др. Гавриле. После кратког времена пада жребја на познатог П. Радића. Овај потпомогнут још од њих двоје троје, а са благословом оца јереја поднесе преко председника црквене општине црквеном одбору протест, са тим образложењем: да др. Гаврила није пуноћетан (јер је у 30. години) и поред тога није Србин (?) наравно ради овако важног предмета мораде се сазвати црквени одбор, који је имао одлучно овај избор уништити. Мада се радило и ногама и рукама о уништењу скупштинског решења, свест наших црквених одборника победу је одржала, усвојивши избор главне скупштине. Диван беше призор када наши „велеума“ почеше се чистити куд који, на све стране — управо на четир стране, јер их више и не беше до ли само њих четворица. О, ви заблудели синови народа, зар не видите заслепљеност вашу?! Народ вас већ врло добро познаје и чува вас се, да се не окужи. Та зар невидите да се сваг од вас клони као ђаво од крста. Дођите к' себи и протарите очи своје па прегледајте куда ходите. Тај пут моралној пропасти води. Та за име света, не уви-

---

На то рече жена, гласом пуним бола: „Господару, чуј ме: Ја сам имала два сина, један је пао код куле Гирате, а други је ево овде. Ја дођох, да га принесем на олтар отаџбини, да попуни место свога брата, који погибе у боју!“

За тим се окрете младићу и рече му:

„Сине, не заборављај, да си више сан отаџбине, него мој!“ И жена оде.

Паоли је стојао неко време нем и непомичан, сав у чуду. За тим потрчи за женом, те изгрли сав усхићен племениту жену и сина јој и прикаже их официрима и чиновницима.

Љубав према отаџбини, то је Корзиканцу прва и најсветија дужност. Љубављу том подједнако је проникнута Корзиканка као и Корзиканац. Одмах за тим долази љубав према својима, према роду и родбини.

Ове две врлине, обе велике и племените сачињавају битне црте народног им карактера. Љубав према својима је вера Корзиканцу.

Односај братински и сестрински сматра се на Корзици најсветијим: речи „брат и сестра“, то су речи највеће милоште. Кад хоће, да означи своје највеће и најдраже благо, кад жали највећи и најтежи губитак, служи се тим речима. Жена мужу, кад хоће да му најлепше тепа, каже му: брате!

Са том великом љубављу родбинском и породичном стоји у свези крвна освета или вендета, која се у свој својој дивљачности одржала до дана данашњег.

Столетни, непрестани бојеви и крвављења, немирно и неуредно стање, па и влада Генованска, која се често служила мучким убиством, да уклони с пута опасне јој Корзиканце: све је то учинило, да је нестало суда и правосуђа. Зато се породице држале у чврстој заједници. Ако је ко год у породици био повређен, погрђен или убијен, то је породица сматрала за дужност, да казни кривца, пошто не бијаше правосуђа. А како су Корзикани жестоки и убојице, то се обично свака распра сврши — крвљу.

Кривац, гоњен осветом, бежи у дивље, непроходне шуме и шипражја и тамо се потуца, постаје од њега бандит, ал не разбојник и лупеж, као талијански. Реч „бандит“ значи талијански законом изгнани.

Пошто таки бегунац обично нема средстава, да оде са острва, често се вуче и тумара целог века по дивљим горама и гудурама. Храни се вољем и к рђем или милосрдни пастири поделе с њима и свој сиромашки залогај.

Ако не могу дочепати кривца, онда пада освета и на његове најближе родове, они морају својом крвљу платити кривицу.

Обе породице отворе прави рат. Увек су до грла под оружјем. Једни да се бране од освете, а други да се освете родбини за кривца. Дан и ноћ су на опрезу, нигда не скидају оружја. Не осветити се, то је највећа срамота за Корзиканца. Женске исто тако мисле и осећају, као и мушки.

Освета је опште народно осећање Корзиканаца; освету певају њихове песме народне и иду од уста до уста. Жене обично спевају, оне их и певају. Vendetta је прави демон овога народа.

Најстрожији закони француске владе, најљуће казне, не само за оне, који врше освету, него и оне, који подстичу; све заман бијаше. Крвождену освету ниво није могао ишчупати из срца Корзиканчева.

Често је љубав узрок крвавој освети. Девојка убије неверног драгана.

Једна девојка рекла је свом неверniку:

„Ако другу узмеш, знаш, да не ћеш дуго благовати шњоме.“ Од то доба прошло је две године.

Овај поведе другу девојку олтару, но кад се враћао са венчања, пред црквени врати дочека га изневерена цура и једним фалетом обори га на земљу. А народ повиче: Евива! Живела!

Јунакињу девојку сви су обасипали похвалама, множина најбољих ђетића просили су је, а сироту младу удовицу ни један не хтеде ни погледати.

Живо се помиње и дан дани у Ајачију, главном граду Корзике, племенито дело жене из породице Pozzo di Borgo, из г. 1791.

У Апјетру, близу Ајачија славио је народ „Карневал“ врло весело и свечано. Ту се ударало у цитаре и свирало у ћеманета, певало, пило и играло.

Баш се ухватила момчад и девојке да играју; у то пуче пушка изненада и зачу се крик.

Сви се узбунише и упрепастише. Младић Феликс, из породице Pozzo di Borgo лежаше у својој крви.

Убио га Андреја Романети, јер се нешто нашао увређен од Феликса. Андреја на мах одбегне у шуме, у Маћији.

Убијеног младића однесоше у кућу ојађене му мајке.

Жене почеше певати песме нарицаљке и свака свирка и весео глас умуче и занеми.

Феликсова мати Маријана, била је удовица, којој није ово прва несрећа у животу.

Кад су однели младића на гробље, мати већ није више плакала, него је сад мислила само, како ће осветити свог јединца сина: беше то храбра жена из спахинске куће Колона д' Истрија.

Маријана збаци са себе женско одело и обуче мушко. Заогрне се у полоне (огртач), натакне фрилијску шубару, опаше око паса каршеру (патронташ), а у десницу руку пушку двоцевку. И тако је сад изгледала као прави сурови Корзиканац.

Само скрлетни појас и лепо украшени држак од ножа, који је начињен од слонове кости и бисер-шкољке, издаваше, да је из племените куће.

И она пође на челу остале родбине, да гони крвника без умора и престанка.

Заман је Андреја бегао од грма до грма и од гудуре до гудуре, Маријана свугда га је гонила по трагу. На послетку ноћу побегне Романети и затвори се у својој кући, у селу Маршесаћији.

Но једна девојчица из противничке куће, изда га где је. Маријана дојури овамо и њени рођаци опколе кућу.

Романети се јуначки бранио, али у заман: нестаде му праха и олова, а противници већ се успеше на кров од куће, да разоре кров и жива да га ухвате.

Андреја је сад једино имао на уму да не оде на онај свет — без исповести.

ђате сами да тако што чините, чему се сав свет чуди. Зар чим је ко „радикал“ одмах није Србин. Још имате времена покајте се, па ће вам народ опростити; та зар не видите да свак на вас претима упире, показујући на своје заслепљене синове, који не умеју распознати таму од светлости. Оставите се вашег „вишег гледишта“ па се спустите у круг ваше браће, од којих сте се одцепили. Немојте да навучете народну клетву, којом народ поздрављa проклетог Вука Бранковића! Још није доцкад; грешнику Бог прашта у свако доба, само кад се од свег срца покаје.

У последњој седници школског одбора донешен је закључак, да се наступајуће школске године успостави још једна учитељска снага. Да ли ће се овај закључак извршити, или ће на хартији само остати, то ћемо видети. Погледати ваља, колико Срчади чами у тами незнања; зато треба дати им прилике, да им се ослади наука, која је данас сваком човеку без разлике неопходно нужна.

Српски дилетанти као што сам из сигурног извора извештен, намеравају давати о св. Илији једну позоришну представу — „Сеоског лолу“. Улоге, као што сам се при првој проби уверио, врло су добро подељене. Суделачи су пак: гђце Н. Ђорђевић, С. Кадић, М. Путић, С. Каменковић, Д. Ружић, М. Пејић и С. Клајић све чланице овдашњег „девојачког друштва“. Од мушких: г. г. Љ. Марков, Б. Сремац, П. Петровић, Св. Богојевић, К. Ракић, А. Лујански, В. Станковић, Ст. Павловић, М. Мркшић, Ј. Кекић, Д. Ракић, Д. Цвејанов. Сви ови суделачи јесу опробани дилетанти, који дају довољно јемства, да ће се ово парче изврсно спровести. Сложно дакле само, браћо и сестре, напред; не клоните духом, а ја вам већ унапред честитам на постигнутом успеху. **Србољуб.**

Народна привреда.

Земљорадничка и шумарска изложба у Загребу.

У прославу своје педесетогодишњице приређује до године хрват.-славонско пољопривредно друштво пољопривредно-шумарску изложбу. У то име састављени одбор издао је овакав позив:

Педесета година опстанка хрватс.-славонс. пољопривредноога друштва свршава се идуће године 1891., јер управо пре 50 година, наиме 24. децембра 1841., приопћи тадањи загребачки бискуп, а касније надбискуп и кардинал, Ђура Хаулик, угледном збору од 147 економа, да су правила хрв.-слав. пољопривредноога друштва потврђена. Друштво се том приликом одма и конституисало, изабрав за председника бискупа Ђуру Хаулика, за подпредседника Лавослава грофа Нугента и великога жупана Николу пл. Зденчаја, те поверив тајничке послове капетану Клингрефу Драгутину Раковцу.

Хрватско-славонско пољопр. друштво основано је дакле у време препорода нашега народа. Жарки родољуби и пријатељи опћега бољитка добро су појмили, да ће се увети државнога и народнога живота сигурније учврстити, буде ли народ економски напредан, а у економији, као данас тако и онда, прво место давало се пољоделско-шумарској привреди.

Први председник друштва и неуморни његов покретач, бискуп Ђура Хаулик, прелепо је то изразио у свом говору, отварајући прву главну скупштину хрв.-слав. пољопривр. друштва: „Већ је велики Суљ пољску економију именовао дојојењом државе, а марљив и разборити економ његвин је утемељитељ. Број становника у држави и с њим његвина снага повећава се напредовањем образовања. У њој пољска економија заузима узвишено место и благо оној држави, која на њему темељ своје среће полаже“.

Од онога времена, па до данас повест хрв.-слав. пољопривр. друштва бележи много неприлика, препрека и потешкоћа, тужних и радосних дневa у животу тога друштва, али не спомиње, да је била малаксала вера у напредак и у бољу будућност његову. Имајући мален број чланова и тек неколико подружница, пољопривредно друштво броји данас тисуће чланова, а уз њега ради 50 његових подружница.

Као што је већ речено, педесет година опстанка хрв.-слав. друштва свршава се идуће године 1891. Ту знамениту периоду у своме животу жели друштво прославити пољопривредном шумарском изложбом, која ће почети 15. августа а завршити 29. септембра 1891. Главна скупштина хрв.-слав. пољопр. друштва одобрила је ту замисао управљајућега одбора, а сабор краљ. Хрватске, Славоније и Далмације и земаљска влада подупреше је са своје стране, дозволивши потпору од 10.000 форинти. Одбори средишњи и ексекутивни живо се латише посла, да што лепше доврше васновано дело према главном програму, који потање разлаже све, што се тиче изложбе. Једва би се згодније дала прославити петдесетгодишњица друштвенога опстанка, јер не само да таква изложба овакву друштву пристаје, него она спада међу његове најважније задаће. К томе од године 1864. овамо не беше у Загребу никакве овеће изложбе.

Дакле после 26 година сто вам згоде економи и шумари, да омерите своју снагу и по том економску снагу земље, да као у огледалу разаберете и страном свету покажете, шта је у нашој економији добра, корисна и напредна. Успех те изложбе стајаће само до сложнога рада свију слојева нашега народа, па зато се обраћамо свим појединим економима, свима економ. подружницама као највернијој потпори, да што вреднијим плодовима свога труда и рада украсе нашу изложбу, да се не устручавају принети и жртава за опће, али и своје добро.

По пољопр. друштву изабрани средишњи и ексекутивни одбор неће жалити никакова труда, да успе дело корисно и достојно; али се уједно тврдо нада, да ће се и сви слојеви нашега народа латити посла, да нам дело што лепше успе, па да та изложба буде несумњивим доказом нашега настојања и напретка у минулим годинама, а у једно према стеченом искуству понуда новом претњу и економском напретку народа.

Вести из места и са стране.

„Пешт. Лојду“ забрањен прелаз у Србију. Познатом велико-чивутском листу „Пешт. Лојду“, који већ не зна шта ће од пакости, што данашња влада у Србији неће онако да ради, као што би он хтео, забрањен је прелаз у Србију. Наредба, коју је за то издао министар унутрашњих дела, гласи: „Како новине „Пештански Лојд“, које на немачком језику излазе у Будим Пешти, стално пишу у непријатељском духу противу Србије, њених установа и законитих уредаба; како се у њима често находе дела кажњива по чл. 10. закона о штампи, то на основу другога става члана 13. истога закона, а с обзиром и на трећи став истога члана и истог закона решавам: да се новинама „Пештанском Лојду“ забрани стално улазак у земљу, и да се ова забрана обзнани у службеним „Српским Новинама.“ — „Пештански Лојд“ сад тек сикће, али се богме не ће помоћи.

„Тешко правом, док се крив не нађе“. Пишу нам из Куле: „Прошле године сам у цењ. „Застави“ доставио белешку у којој сам у најкраће описао убиство, што се под Кулом десило а над сиромахом једним рушњаком, који је много година верни слуга био код овдашњег великог „трафиканта“. — Кад коме нестане овца, обично се повиче: „хуј курјо!“ тако се и овом приликом повикало на неке Србе. На послетку су 4 Србина ухапсили и држали их све до краја новембра месеца пр. г. Једног најхладнијег новембарског дана потоваре их на кола без икаквог огртача онако у гаћа и кошуља и отправе их са жандарима — у Сомбор, где се сваки дан строго испитивали а као што се прича и говори, да није фалио ни такозвани „кабл-фриштик“. Труд им залудан беше. Увидоше, да ни до чега позитивнога доћи не могу. Ових дана пустише двојицу на слободу, а двојица су још под кључем. Свако мишљење дели, да су ти људи невини; најпосле бог зна, ал како му драго било „тешко правом, док се крив не нађе“. Ови су јадници напатили се свачега, жене и деца им осташе у најгоре доба без ранитеља својих. До данас вам о том ништа јавио нисам, а сада то чиним да се чује, како се код нас ради, чим какво потказивало претом укаже на ма на ког грађана, да и најпоштенија па и најневинији може насилну кајавицу искијати. Кад год што позитивније дознам у тој ствари — јавићу вам“.

Жифарова пушка. — О новоме проналаску оружја ево шта пишу париски листови: Г. Пол Жифар, један од чувених проналазача, поднео је сен-етјенској трговачкој комори право урнек-дело у техници оружја, ловачку пушку без барута и капсле, које је замењено капљом течног гаса, која падајући у затворени простор иза пројектила, излази, али развије при том јак напон и снагу далеког терања. Овај гас у капљичаво тесном стању затворен је у маленом челичном простору, који је снабдевен вентилом, који се додиром притискивача отвори, те се на тај начин окине метак. Овај челични простор не хвата више од 100 грама тога гаса, а једна трећина грама довољна је, да развије снагу обичног пушчаног метка; да се малени челични простор напуни на ново тим течним гасом ваља избацити 300 метака. Сада, ако се хоће да употреби механизам репетирке, онда је омогућен непрекидни низ метака, а међутим искључено је јако загревање пушчане цеви због тога, што метак, много удаљен, да би могао загрејати цев, исту расхлади, јер ветрење гаса апсорбује сама топлота, као што је то случај на прилику и при фабрикацији вештачког леда. Назначајније је, што овај течни гас, прелазећи у своје првобитно стање, не ветри тако брзо. Пројектил се поступно угони у саму цев и тек у тренутку изласка из грла цеви добије своју брзину; тиме је снага полета метка подигнута на највиши ступањ и отклоњена свака опасност за цев снажним и напрасним притиском гаса. Звук пуцња много личи на отварање какве шампањске боце, кратак је и наскоро се изгуби; кад се испали метак, нема да севне ни пламен нити се опажа и најмање дима, нити пак оставља за собом прљотину; на против место смрдљивог и загушљивог дима ова ветрењаста течност распростире врло пријатан мирис. Цена је овога гаса врло јевтина. Може се узети, да би модел Жифарова карабина од најмање 8, 10 и 12 милиметара врло згодно послужио трупама за обуку. Проналазач је без сумње достојан златне медаље и награде од 10.000 динара, коју му је одобрила сен-етјенска трговачка комора. Г. Жифар уступиће патент овога свога проналаска не само Француској, већ и осталим државама, али само за обичне пушке и ловачко оружје, а као ватрени патриот оставио је својој отаџбини онај део свога проналаска, који се може корисно употребити за ратни циљ. Ово дана извршиће се у Паризу покушај с овим проналаском пред меродавним особама.

Извоз српског жита. Једна врло велика кућа париско-лондонска води преговоре са српском владом о извозу жита из Србије. Као што јављају ти су преговори приведени већ свршетку и услови су одлични како по дотичну кућу, тако исто и по Србију. На тај начин одрешиће се Србији и с те стране руке.

Жега. У северној Америци од неколико недеља влада необична жега и врућина. Поводом тога појављују се разне невоље. Многи сваки дан падају по улицама у несвест, те се повређују. По телеграмима из Чикага тамо је око Ивања-дне било 40 смртних случајева због претеране жеге.

Трговина.

Нови Сад, 5. (17.) јула. Рад и трговање на нашој житној пијаци још никако да се на боље окрене. Довоз као и увек, све једнако слаб. Цене су остале у свему непромењиве. Опажа се да нема већ више дана зоби и старе пшенице на нашој пијаци. За данас бележимо цену: Пшеница нова 6 ф. 70 н. Јечан 4 ф. 70 н. Кукуруз 4 ф. 90 н. до 5 ф. Исто је тако и на осталим нашим пијацама остало све по старом без икакове промене.

Кромпир 2 нов.
Пасуљица од 6—6 ф. 50 н.
Купус 100 главица 3—5 фор.
Маст 50—52 нов.
Сланина 50—52 нов.
Јагњци од 8—12 ф. од пара.
Свињи од 38—39 нов. по кгр. Време ведро са јаком жегом. Вода Дунавом непрестано надолази.

*

Будимпешта, 4. (16.) јула. На житној пијаци пшеница је била добре данас нуђена, воља за куповање ограничена, рад млак. Поред дневног промета од 10000 м.ц. стара пшеница са 5 а нова 10 н. остављена. У осталом зрну био је слаб обрт. Раж је за 10 н. јевтинија. Кукуруз 5—7½ н. чвршћи. Зоб је остала непромењена.

Продато је пшенице потиске (старе) 100 м. ц. 80·5 8 ф. 20 н. 700 м. ц. 79 8 ф. 10 н. 200 м. ц. 77·8 7 ф. 90 н., са пештанског земљишта 100 мц. 78 7 ф. 90 н., арадске 1200 м. ц. 77 7 ф. 85 н., банатске 600 м. ц. 77·5 и 800 м. ц. 76·8 7 ф. 65 н. 500 м. ц. 75·3 7 ф. 40 н., бачке 200 м. ц. 76 7 ф. 75 н. 2000 м. ц. 75·4 7 ф. 55 н. 250 мц. 74 7 7 ф. 50 н., узанц 1000 м. ц. 75·6 7 ф. 55 н. Потиска (нова) 400 мц. 82 7 ф. 60 н., са пештанског земљишта 200 м.ц. 81·4 7 ф. 30 н. 300 м. ц. 81 7 ф. 25 н. 150 м. ц. 80·5 7 ф. 80 н. и из северне Мађарске 200 м. ц. 79 7 ф. на три месеца.

Раж је продато 100 м. ц. 5 ф. 90 н. 200 м.ц. 6 ф. и 200 м.ц. по 6 ф. 5 новч. Кукуруз (стари) 1000 м. ц. по 5 ф. 30 н. 5000 мц. по 5 ф. 27½ н.

Термини: пшеница за пролеће 7 ф. 31—33 н., за јесен 6 ф. 87—89 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 23—25 н. Кукуруз за јули-август 5 ф. 28—30 н. Зоб за јесен 6 фор. 24—26 н. Репица за август-септембар 10 ф. 60—70 новч.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 5. јула.

4% угарска златна рента — — —	102·15
5% „ папирна „ — — —	200·10
Дукати — — — — — — —	5·51
Наполеондори (20 франака) — — —	9·26
Немачке држ. марке — — — —	57·60

Најновије вести.

— Из Бечa јављају, да је вођа старочешке странке др. Ригер у писму једном, упућеном једном чешком листу препоручив најпре чешком народу слогу изјавио, да ће се повући са политичког поља.

„Станте!“, повиче Романети из куће; „ја ћу се предати, ал ми обећајте, да се могу, пре но што умрем, исповедити“.

Маријана му обећа и Андреја изађе из куће, својевољно се преда у руке непријатељима.

Они га одведу у село Топију до пред кућу свештеника Северија Казалонге.

Маријана извикне попа на поље и замоли га у име божије, да исповеди Романетија, јер мора по том умрети.

Са сузама у очима молио је свештеник за живот несрећника, али све молбе у залуд. На послетку приступи исповеди. Док је крвник клечао пред свештеником скрушено, са погнутом главом, дотле је клечала и Маријана и молила се богу, да буде милостив души овог несрећника.

Свршила се исповест. Романетија опет везаше и изведоше ван села, те га привезаше за дрво.

И већ подигоше пушке и узеше нишан — ал у то дотрчи Маријана.

„Станте за име божије!“ — повиче, „станите!“, и потрчи према дрвету, где је Романети био свезан и својим рукама обгрли крвника.

„У име божје“, рече, „ја му праштам, крв мог јединца сина. Ма да ме је начинио сињом кукавицом и најнесрећнијом мајком; — нека му је просто! Немојте никаква зла учинити! Боље убите мене, него њега!“

И свештеник стиже, али већ није требало његових речи. Људи одрешише Романетија, а од тог часа би Андреја слободан и нико му од њих ни длачице с главе не скиде!

— Корзиканци имају врло музикално ухо и волу свирку и попевку. Свирају у гитару и мандолину и певају уз то. Песме су им пуне романтике и поезије, но мехом сетне и тужног гласа. Па и уз посао радо певају. А у вече скупља се млађи свет око куће, свирају у гитару или мандолину и певају.

Ту ће се чути многа врло лепа песмица, која се врло живо срца дојима, а тако је проста, природна, једноставна!

Ове песме понајвише женске спевају: оне спевају песме осветнице; њихове песме сватовске и песме жалованке и нарицаљке.

Сахрањивање иде код њих врло свечано. При том задржали се, нарочито у брдовитим крајевима, у унутрашњости, где није продрла култура, ту су обичаји сачувани још из поганичког доба.

У градовима, који су већ под утицајем културе, ти се прастари, дивљи обичаји много изменили и ублажили.

Мртваца оплакују и наричу над њим покајнице, жене нарицаље. На погреб нагрну од-а-свуда пријатељи и познанци.

Овда једна жена води збор покајница. Та је песникиња или певачица, а то је овде обично једно исто.

Чим збор покајница уђе у кућу, поздрављају ожалошћене, било то удовица, мати или сестра, и стоје неколико минута са оборенom главом у немој жалости.

Онда их позове, обично која блиска рођака покојникова, да наричу.

Покајнице се ухвате у коло око одра покојникова или покојничина и окрећу се у коло јаучући и наричући за мртвим.

Час раскину коло, час опет се ухвате и саставе. Уз то непрекидно наричу, а на лицу им најдивљи знаци боља и туге.

Тај је призор врло ужасан и скроз потресе човека. Распусте и расплету косе; крше и ломе руке и бубају се у груди. Па онда чупају косе у дивљем болу и очајању, плачу, јецају, бацају се на одар мртваца и на послетку поспу се прашином. После свега тога уђуте и све заћуте. Поседају по поду мртвачке собе и немо, непомично седе, као кипови туге и жалости.

У брдовитим крајевима, где се поганички обичаји још очували, покајнице раздиру и расквреве своје лице, јер по старој бајци, мртвима је крв та пријатна и угодна.

Још је дивље, бесније, и очајније, да се сваком згрози и да се ужасне сваки, кад наричу над убијеним.

Често, њихово нарицање, њихове песме осветнице, њихов лелек, клетве и јаук, тако је то моћно и силно, да убица, кад чује, спопадне га ужасан страх и грозa, савест се пробуди у њему и сам се изда.

У криминалним процесима важи као доказ кривице, ако исведу сведоци, да је когод том приликом дрхтао.

Поједине покајнице својим духовним песмама тугованкама прославиле се, те су их свуда звали и тражили. Те песме нарицаљке иду од уста до уста: то су опште народне песме. Облик им је сталан и један исти. Само се онда примени за онај сиртни случај.

Често се састану девојке, па удесе какав „ламенто“, као да хоће да у напред науче; јер ће свака можда оплакати, то оца, то брата, чедо или другог кога свог.

* * *

На обалама острва, где је народ долазио у додир и саобраћај са осталим народима, путем морепловства и трговине; те се дивљи и сурови обичаји корзиканци знатно припитомили и умекшали.

Па и жене у градовима постале друкчије од својих сестара у унутрашњости.

О лепим вештинама и знаностима немају Корзиканке појма, осим можда неколико изузетака. — Шта више оне се не занимају ни забавном књижевношћу, као жене других народа. Него пред вече у цитару и певају тихим гласом сетне попевке корзиканске, које обично саме стварају.

Живе у тишини, повучено од осталог света, у кругу своје породице.

Тако очувају чисто и непокварено срце, бистар здрави разум и снажан дух корзикански.

Прост природан начин живота, којим живе, чува их и штити од покварености и моралног трулежа данашњег друштва.

По немачком. **Жеравица Рајко.**

Народна просвета.

НАШЕ СРЕДЊЕ И ВИШЕ ШКОЛЕ.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Новом Саду, на крају њене шеснајесте, а школске 1889—90. године. Година тринаеста. У Новом Саду. Штампарија А. Пајевића 1890.

На овом заводу, коме су власти: Народно-школски црквени савет и патронат (састоји се из 7 мушких и 5 женских чланова), предавало је течајем школске 1889—90. године 5 редовних (Аркадије Варађанин управитељ, Павао Балта катихета, Александар Јорговић, Мита Калић, гђица Милева Симићева) и 3 приватне учитељске снаге (гђа Ана Петрика, предаје француски језик, г. Ернест Хакл предаје музику на гласовиру, гђица Марија Сар предаје вештину кроја женског одела и мушког рубља).

Предмета који су предавани било је 17 и то: наука вере и црквено-словенско читање и разумевање; српски језик; историја српске књижевности и естетика; мађарски језик; немачки језик; земљопис; повесница: општа српска и отачаствена; природне науке и то: природопис, физика, хемија с минералогијом; аритметика (рачун) и геометрија; кућарство; хигијена и дијететика; педагогија; лепо писање; цртање; нотно певање; женски ручни рад; гимнастика; појање.

Број недељних часова за ове предмете износи 85. Од тих иде највише на мађарски језик (10 часова), за тим на немачки (9 часова), на науку вере и словенско читање, српски језик, аритметику, геометрију и женски ручни рад (по 8 часова), најмање пак на педагогију (предаје се у IV. разреду), лепо писање и појање (по 1 час на недељу).

На заводу овом уписало се почетком школске године 114 редовних и 13 приватних, свега 127 ученица. Од ових је на крају године испитано 113, неиспитано 7, а 7 је до краја године изостало. По народности и вери било је Српкиња православне вере 124, Чешкиња рим. кат. вере 2, Хрватица такође рим. кат. вере 1. Највише је ученица било од родитеља реда чиновничког и остале интелигенције (55), за тим занатлиског (30), трговачког (24), и напослетку ратарског реда (18). — А највише их је било из Н. Сада (73), за тим из Тројединице (27), онда из уже Угарске (24), па из страних земаља (3).

Што се тиче владања ученица — од 107 редовних оцењено је са оценом примерно 103 ученице; оценом добро — 3 и оценом лоше — 1.

Што се пак тиче успеха у наукама — од 113 испитаних ученица оспособљено је за прелаз у виши разред 111, а имају да понове испит из једног предмета — 2 ученице. — Од оних 111 ученица постигло је из свију предмета одличан успех — 8; из свију предмета најмање врло добар — 24; из свију предмета најмање добар — 44; из свију предмета намање довољан — 35 ученица. Најбољи успех показао III. и IV. разред. — Успех у опште добар.

Фонд ове школе износио је крајем 1889. године 22.077 фор. 92 новч. (Од тог новца отпада 13.666 фор. на закладу пок. добротвора српског Атанасија Гереског).

За ученице ове школе и уопште за женску децу на овим школама нема — на жалост — у народу нашем никаквих штипендија; за то је учитељски збор ове школе од године до године приређивао беседе и друге забаве у корист сиротих ученица ове школе. Тако је и ове године приредио на Сретеније „Беседу с играком“ и чиста прихода од те беседе било је 303 ф. 29 н. Од тога је издато припомоћи по 20 ф. — једној ученици, а по 12 ф. — трима ученицама. — Осим тога примило је 44 ученица на послугу књига школских, које су из ових и лањских прихода набављене. — Остали део овог прихода употребиће се идуће школске 1890-91. године.

*

Уписивање за идућу школску годину почиње 1. септембра по нов. кал., а 5. септембра почеће редовна предавања. — На овој школи примају се у I. разред ученице, које су навршиле 10. годину живота и које су с добрим успехом свршиле IV. разред основне школе, или које на пријемном испиту покажу толико успеха, колико се иште од ученице IV. разреда основне школе. — За сву школу нема школарине, само се тражи 1 фор. уписнине од оних, који први пут долазе на овај завод и од сваке ученице по 50 новч. пристојбе за сведочбу. — На овој школи може се приватно учити по врло умереној цени: француски језик, гласовир и вештина кроја женског одела и мушког рубља.

* * *

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Панчеву, на крају њене шеснаесте, а школске 1889—90. године. Година IV. У Панчеву. Штампарија Николе М. Косанића 1890.

Власти и старешинства ове школе су: Народно-црквени школски савет, патронат (састоји се из 6 мушких и 8 женских чланова) и наставнички збор.

Наставнички збор сачињавају 7 учитељских снага, а те су: Светозар Дамјановић, управитељ, Јован Поповић (због слабог здравља на допусту целе године), Даринка Бугарскова, Катарина Петковићка, Ђорђе пл. Бота, катихета, Мита Топаловић, помоћни учитељ (предаје музику), Даница Чакловићка, приватна учитељица.

Наставни план је онај исти, који и на новосатској вишој дев. школи. — Број недељних часова је био — 86. Од тих је највише посвећено веронауци и прив. слов. читању, српском, мађарском и немачком језику, рачуну и геометрији и женском ручном раду (по 8 часова на недељу), а најмање педагогији (1 час на недељу.) — Осим 8 обавезних часова за немачки језик, имале су ученице још 10 часова за практично вежбање у том језику. Ова практична вежбања руководила је прив. учитељица гђа Даница Чакловићка.

На овој школи уписало се 95 редовних и 2 приватне — свега 97 ученица. До краја године изостале 2 ученице. Од осталих 95 ученица испитано је на крају године — 86, а неиспитано — 8. — Од испитаних је ученица оспособљено за прелаз у виши разред 76 ученица; да понове предмет — 7; да понове разред — 3.

По народности и вери било је Српкиња православне вере — 94, Романка православне вере — 2, Немица протест. вере — 1 ученица. — Највише је било ученица од родитеља реда трговачког (25), затим занатлијског (22), па чиновничког (20) и ратарског (19). Остале ученице биле су од родитеља крчмарског (5), свештеничког (3), учитељског, официрског и послужитељског (по 1 ученица). — А највише их је било из места (73), затим из уже Угарске (18), па Тројединице (3) и страних земаља (3).

Ученице се у опште владале добро.

Што се успеха у наукама тиче — од испитаних 86 ученица постигло је одличан успех — 13; похвалан — 18, добар — 29; довољан — 16; недовољан — 10 ученица. — Успех у опште добар.

Српска правосл. прив. општина обдарила је из закладе Арона Ђорђевића и Христине Врањешевићке 13 ученица ове школе зимским оделом и обућом. Из исте закладе добило је све потребне књиге на послугу 44 ученице. — Осим тога је прив. општина од уписаних 97 ученица ослободила од плаћања школарине њих 53, а платило је школарину 44 ученице. — Једна ученица имала је бесплатно стан и сво препитање у госпође Јелене Н. Јовановића, чланице патроната исте школе.

Фонд ове школе на крају 1889. износио је свега 18.447 фор. 63 новч. — Осим тога завештали су овој школи: пок. Дим. Голубовић 25.000 фор. (од своје куће на малој пијаци) и пок. Алек. Касапиновић свеколико имање своје у вредности од својих најмање 15.000 фор. (Ова последња завештања имају наследници доживотно да уживају.)

По гласу извештаја о беседи, коју је ова школа приредила у корист свога фонда у Панчеву на три Јерарха ове године, чист приход износи 388 ф. Од ове своте купљено је за 4 ф. 40 н. књига сиротим ученицама, а остатак од 383 ф. 60 н. предала је управа црквеном одбору, који га је унео у фонд исте више девојачке школе.

*

Уписивање за идућу школску годину почиње на овој школи 1. септембра т. г. по нов. кал. — У ову школу примају се девојчице, које су навршиле 10. годину свога живота, а свршиле су четир разреда основне школе најмање с довољним успехом, или које покажу на пријемном испиту успех, који одговара успеху из четири разреда осн. школе. — Ученице V. и VI. разр. основне нар. школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемноме испиту покажу бар довољан успех из прописаних предмета дотичних разреда. — Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. уписнине, а осим тога плаћа свака у име школарине за целу годину 5 фор. Сиромашне а добре ученице могу бити ослобођене од школарине, ако своје сиромаштво званичном сведоџбом искажу, а исто тако могу добити и школске књиге на послугу. — Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да понесу собом детиње крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да искажу, да ли су детету у своје време калемљене крављe богиње. — Даље се родитеље са стране умољавају, да се у погледу стана и препитања изволе обратити на управу ове школе, која ће им у ту цел више бољих и одличнијих кућа препоручити, јер се не може допустити, да се женска деца настањују на места, која управи нису добро позната и препоручена.

РЕД ВОЖЊЕ

путничких лађа, важи од 8. (20.) марта 1890. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: дневно у $5\frac{1}{4}$ сах. после подне осим уторника.

Из Новог Сада за потиске станице: недељом и четвртком у $5\frac{1}{4}$ сах. после подне.

Из Новог Сада у Београд: дневно у $5\frac{1}{4}$ сах. после подне осим уторника.

Из Новог Сада у Оршаву: средом, петком и недељом у $5\frac{1}{4}$ сах. после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: понедељником, четвртком, суботом у $10\frac{1}{2}$ сах. пре подне.

Из Новог Сада у Мухач: дневно у $10\frac{1}{2}$ сах. пре подне осим уторника.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1890.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На два упражњена учитељска места на српским вероисповедним школама у Башахиду, овим се стечај расписује.

Једно од тих места налази се у центруму, са платом од 450 фор., а друго у четврти са платом од 400 фор., даље оба учитеља уживају по 3 ланца ораће земље, на коју општина порез плаћа, осим тога стан у природи и огрева колико нужно буде.

Новоизабраним учитељима у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, даље имају доказати, да су испит из мађарског језика положили.

Сви они, који су вољни ова места получити, имају своје добро снабдевене молбенице, у којима изриком треба да буде наведено, на које од та два места желе компетовати, на овдашњи м. шк. одбор најдаље до 15. (27.) августа поднети.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице м. шк. одбора држане у Башахиду 1. (13.) јула 1890. год.

Јован Поповић, перовођа. 2—3 Арсен Попов, привр. председник.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено учитељичко место у Новоме Саду на клисанској мешовитој школи. Плата је 400 фор., у име огрева 50 фор., у име фамилијазине 40 фор., за писаћи прибор 6 фор. и стан са баштом.

Изабрана учитељица вршиће све дужности прописане у „Уредби“ за српске народне школе и држаће пофторну школу, а не може рефлектовати на десетогодишњи доплатак.

Рок стечају Велика Госпојина.

Нови Сад, 2. (14.) јула 1890.

2—3 ШКОЛСКИ ОДБОР.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Г. ГЕОРГИЕВИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује спомоћника, који одма ступити може. Српски, немачки и мађарски говор нуждан је. 1—

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

МАРКА МАРЦИКИЋА

У ПАЛАНКИ

потребује млађег момка и једног шегрта. 1—1

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ПЕТРА МАУКОВИЋА

У ШИДУ

потребује једног млађег помоћника. Ступити може одма. 1—2

ОГЛАС.

Кућу моју у Новом Саду близу житне пијаце бр. 2192. продајем из слободне руке.

Ана Јовановић, у Инђији.

3—3

Трговачка и индустријска академија у ГРАЦУ.

Академија ступа 3. (15.) септембра ове год. у двадесетосму годину свога опстанка.

Свршава се за три године, а има и један разред за приправљање за оне, који не могу одмах ступити у академију.

Они, који сврше на овом заводу, имају права на једногодишњу својевољну службу.

АБИТУРИЈЕНТСКИ КУРС. Једногодишњи трговачки курс за оне, који су у гимназији или реалци положили испит зрелости, па хоће да се даду на трговину, или хоће да поред наука на великој школи прибаве и трговачка знања.

Обавештаја о примању и о опскрбљењу као и тачан програм даје управа трговачке и индустријске академије у Грацу.

1—8 **А. Е. пл. Шмид,** управитељ.

Бр. 3737.
Пол. 1890.

ОБЈАВА.

У ововарошкој архиви налазе се многе опоруке, које су на сахрану ововарошкој власти предате али до сада нити су натраг узете нити пак какви кораци учињени после смрти опоручитеља, да се те опоруке припошљу суду оставинском.

Пошто пак чување опорука, од како је у живот ступио XVI. зак. чланак од год. 1876. неспада више у дужност варошке архиве, то је варошки магистрат наредио, да се спис оних опорука, које се у варошкој архиви налазе, обзнани, како би интересовани имали прилике да докажу своја дотична права.

Услед тога позивају се опоручитељи, или у случају, да су ови помрли, њихови наследници, да се ради примања односно уступа истих опорука оставинском суду до конца септембра т. г. код ововарошког магистрата писмено пријаве, јер ће се иначе те опоруке после истеклог рока уступити новосадском кр. судбеном столу. Спис опорука је овај:

Тек. број	Име опоручитеља	Место обиталишта	Опоруке: Дан и година	Опоруке: Број
1	Васа Андрић	Н. Сад	18	521
2	Димитрије Арапиновић	„	1863	352
3	Ката Атанацковић	„	1869	498
4	Шандор Аћимовић	„	1870	509
5	Мојсило Банаћанин	„	1863	346
6	Фема Биуклић	„	1859	279
7	Паја Богдан	„	1853	119
8	Софија Богданов	„	1868	473
9	Паја Булић	„	1856	197
10	Јелена Чобић	„	1867	442
11	Михаљ Чеки	„	1861	311
12	Антон Чулих	„	1854	147
13	Јаков Ђурчић	„	18	276
14	Тодор Даниловић	„	1864	372
15	Кузман Давидовић	„	1863	347
16	Марија Димитријевић	„	1855	168
17	Паја Дожан	„	1852	148
18	Милош Думић	„	1854	137
19	Ђорђе Фалб	„	1858	261
20	Катарина Фогараши	„	1870	520
21	Јелисавета Фелдвари	„	1874	144
22	Кристина Фрај	„	1859	284
23	Јефта Галетић	„	1857	236
24	Јаков Грегурић	„	1874	135
25	Фрања Грубер	„	1862	344
26	Карл Грубер	„	1882	178
27	Елеонора Хергер	„	1869	484
28	Катарина Хим	„	1853	120
29	Мориц Хирш	„	18	304
30	Јозефа Хорак	„	1852	99
31	Јозеф Јаношић	„	1861	310
32	Барбара Јовановић	„	1860	291
33	Ђорђе Иршаи	„	1859	292
34	Јулиана Јуришић	„	1861	317
35	Стеван Кадлец	„	1859	281
36	Васа Кецин	„	1858	277
37	Васа Кецин	„	1854	136
38	Ђорђе Клем	„	18	350
39	Никола Клајн	„	1861	309
40	Тима Копић	„	1862	327
41	Јован Ковач	„	18	363
42	Јулиана Керекеш	„	1862	334
43	Розалиа Кучера	„	1860	296
44	Антониа Куљки	„	18	415
45	Јелисавета Лајдеман	„	1862	343
46	Сава Летић син му Тод. Летић	„	1870	527
47	Милан Лукић	„	1857	231
48	Тима Марић	„	1856	205
49	Роберт Мајер	„	1871	536
50	Јулиана Максимовић	„	1868	477
51	Еуфемија Михајловић	„	1862	464
52	Марија Милашиновић	„	1868	479
53	Јован Миловановић	„	1864	383
54	Гавра Марија Милошевић	„	18	472
55	Стеван Милутиновић	„	1865	408
56	Јован Недић	„	18	394
57	Прока Несторовић	„	1861	312
58	Марија Николић	„	1870	526
59	Перса Нинковић	„	18	463
60	Димитрије Новаковић	„	18	242
61	Сава Новић	„	18	533
62	Софија Огњановић	„	1867	441
63	Ката Павловић	„	1860	297
64	Ката и Стеван Павловић	„	1859	288
65	Јован Панастовић	„	18	513
66	Андраш Пал	„	18	461
67	Андрија Петровић	„	18	382
68	Ђорђе Петровић	„	1866	422
69	Јаков Пил	„	1854	139
70	Софија Ползовић	„	18	546
71	Милан Поповић	„	1856	226
72	Ката Поповић	„	1861	305
73	Наталија Путник	„	1868	476
74	Катарина Рајз	„	1855	176
75	Јулијана Сатмари	„	1853	124
76	Иштван Шандор	„	1859	280
77	Каролина Шефер	„	18	282
78	Петар Шефер	„	18	545
79	Љуба Шевић	„	1863	366
80	Ана Шилић	„	„	358
81	Софија Стефановић Јерковић	„	1861	300
82	Катарина Шимић	„	1856	211
83	Тоша и Марија Сланкаменац	„	1882	548
84	Мата Шмидт	„	18	381
85	Константин Суботић	„	1870	517
86	Јулиана Теглаш	„	1871	541
87	Ана Туба	„	1854	146
88	Антон Варнус	„	1866	439
89	Самуило Власић	„	1869	499
90	Мата Веселиновић	„	„	491
91	Јозеф Волф	„	1857	237
92	Стеван Форкапић	„	1855	155
93	Прока Форкапић	„	18	256
94	Катарина Вучетић	„	18	432
95	Ђорђе Вуковић	„	1860	301
96	Лука Загорчић	„	1853	126
97	Ђорђе Жикић	„	1863	359
98	Имре Жолнаи	„	1868	468

Из седнице магистрата сл. кр. вароши Н. Сада држане 18. јуна 1890.

За градоначелника:
МЕСАРОШ, сенатор.

3—3

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.